Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

Överklagande av en hovrättsdom – hets mot folkgrupp

Klagande

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

Motpart

NJ,

Ombud och offentlig försvarare: advokaten TF

Överklagade avgörandet

Hovrätten för Västra Sveriges dom den 22 oktober 2026 i mål B 4955-26

Yrkande

Jag yrkar att NJ ska dömas för ytterligare två fall av hets mot folkgrupp enligt åtalspunkterna 1 och 2 till villkorlig dom i förening med ett högre antal dagsböter än vad hovrätten bestämt.

Frågan i målet

Det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen klargör om spridande av bilder i en kontext som riktar kritik mot Staten Israel där Davidsstjärnan kopplas samman med antisemitiska stereotyper utgör hets mot folkgruppen judar med syftning på ras, etniskt ursprung och trosbekännelse.

Bakgrund

NJ åtalades för tre fall av hets mot folkgrupp enligt 16 kap. 8 § första stycket brottsbalken i dess lydelse före den 1 juli 2024 i enlighet med följande gärningsbeskrivningar.

1. NJ har uttryckt missaktning för folkgruppen judar med syftning på ras, etniskt ursprung och trosbekännelse. Hon gjorde det genom att sprida en bild föreställandes en skräckinjagande orm med stora huggtänder som är på väg att attackera ett naket barn. Ormen bär en Davidsstjärna på huvudet.

Bilden spreds genom att NJ publicerade den på sitt Tiktok-konto. Det hände den 22 juni 2024 i Sverige.

NJ begick gärningen med uppsåt.

2. NJ har uttryckt missaktning för folkgruppen judar med syftning på ras, etniskt ursprung och trosbekännelse. Hon gjorde det genom att sprida en bild föreställandes en orm formad som en Davidsstjärna runt en nappflaska. Under bilden finns text på olika språk med den sammanfattande innebörden att sionister är barnamördare.

   Bilden spreds genom att NJ publicerade den på sitt Tiktok-konto. Det hände den 17 augusti 2024 i Sverige.

   NJ begick gärningen med uppsåt.

3. NJ har uttryckt missaktning för folkgruppen judar med syftning på ras, etniskt ursprung och trosbekännelse. Hon gjorde detta genom att sprida en bild föreställandes en hyena som äter ett barn och stirrar mot ett annat barn vilket gömmer sig och har en Palestinaflagga på sin tröja. Hyenan bär en kippa med en Davidsstjärna på.

   Bilden spreds genom att NJ publicerade den på sitt Tiktok-konto. Det hände den 17 augusti 2024 i Sverige.

   NJ begick gärningen med uppsåt.

Domstolarna

Tingsrätten ogillade åtalet på den grunden att bilderna objektivt sett inte utgör hets mot folkgruppen judar och att NJ i vart fall inte haft erforderligt uppsåt.

Tingsrätten uttalar följande i fråga om bilderna objektivt sett utgör hets mot folkgrupp (tingsrättens dom s. 7 f.).

> Den första centrala frågan för tingsrätten att ta ställning till är då om bilderna, eller någon av dem, i objektiv mening utgör missaktning mot judar med syftning på ras, etniskt ursprung och trosbekännelse, vilket åklagaren påstått. Att så i och för sig kan vara fallet är tydligt utifrån vad som framkommit genom underlagen från Kunskapsbanken och Totalförsvarets forskningsinstitut samt vittnesuppgifter från CM och HS enligt vad tingsrätten redovisat ovan. Som framgått under föregående rubrik är emellertid sammanhanget i vilka bilderna publicerats avgörande för att ta ställning till den frågan.
>
> Det sammanhang som bilderna i åtalet omfattar publicerats i är på ett Tiktok-konto som återkommande publicerat kritik mot Israels agerande i Gaza, i synnerhet med sikte på situationen för palestinska barn. De tre bilder

som åtalet omfattar är försedda med undertexter (i två fall skrivna av NJ och i ett fall av någon vars bild NJ återpublicerat) som tyder på att detta var sammanhanget även för de aktuella bilderna. Till sammanhanget hör också att det vid den för åtalet relevanta tiden förekom medial rapportering om dödade barn i Gaza. Av betydelse för sammanhanget är vidare att Davidsstjärnan är såväl en symbol för staten Israel som en traditionell symbol inom judendomen, om än att den av förklarliga skäl under en längre tid varit en symbol för det senare än det förra. Det är alltså i det angivna sammanhanget som prövningen av om bilderna utgör missaktning mot folkgruppen judar måste göras. Eftersom bilderna vid en objektiv bedömning och med hänsyn tagen till sammanhanget utan tvekan kan uppfattas som kritik mot Israels agerande i Palestina vid tiden kan det inte anses ställt utom rimligt tvivel att de tre bilderna i sig i uttrycker missaktning mot folkgruppen judar på ett sätt som motiverar ansvar för hets mot folkgrupp.

När det gäller bilden i åtalspunkt 2, som också är försedd med text som tillsammans med bilden omfattas av gärningspåståendet – om att sionister är barnamördare, konstaterar tingsrätten först att det av både CMs och HSs uppgifter står klart att det inte alltid är relevant att sätta likhetstecken mellan antisionism och antisemitism och att det är möjligt att vara mot sionism utan att vara antisemit. Även om, vilket CM utförligt redovisat övertygande skäl för, antisionism blir problematisk (i meningen antisemitisk) i sammanhang där en bild med tydliga judiska symboler (Davidsstjärnan i detta fall) kombineras med stereotypa nidbilder/konspirationer av och om judar (ormen och barnamördande i detta fall) måste även här sammanhanget vara av avgörande betydelse vid prövningen. Enligt tingsrättens bedömning kan även bilden i förening med texten som åtalspunkt 2 omfattar, vid en objektiv bedömning och med hänsyn tagen till sammanhanget, förstås som kritik mot Israels agerande i Palestina. Därmed kan det inte heller beträffande åtalspunkt 2 anses ställt utom rimligt tvivel att bilden tillsammans med texten uttrycker missaktning mot folkgruppen judar på ett sätt som motiverar ansvar för hets mot folkgrupp.

Tingsrätten, som i sina nu redovisade bedömningar har tolkat straffbestämmelsen restriktivt med hänsyn till att den begränsar den grundlagsfästa yttrandefriheten, ogillar alltså åtalet i samtliga tre åtalspunkter.

Hovrätten fann att ett spridande av bilden i åtalspunkten tre utgör hets mot folkgruppen judar och att NJ begått gärningen med likgiltighetsuppsåt. Hovrätten dömde därför henne för ett fall av hets mot folkgrupp till villkorlig dom med 40 dagsböter om 290 kr.

Hovrätten uttalar bl.a. följande.

I centrum på bilden är en hyena med en kippa på huvudet. På kippan finns en Davidsstjärna. Hyenan har blod runt munnen och en barnarm som sticker ut ur munnen. Som CM berättat är kippan den mest kända judiska symbolen för folk i allmänhet. Bilden bygger också på minst två antisemitiska stereotyper; ett skadedjur eller farligt djur och myten om att judar ägnar sig åt rituella barnamord. Särskilt det förhållandet att hyenan bär en kippa gör det mycket tydligt att det är en jude som avbildas. Kippan är inte en symbol för staten Israel eller israeler, utan en mycket känd symbol för judar. På bilden framgår det mycket tydligt att hyenan med kippan äter ett barn och också har sin blick riktad mot ett palestinskt barn. Denna porträttering måste anses vara klart nedsättande för folkgruppen judar.

Vid bedömningen av om bilden har utgjort ett uttryck för missaktning som ska medföra straffansvar måste även hänsyn tas till sammanhanget. I målet är det utrett att bilden – och de andra bilderna i målet – har publicerats i en kontext där kritik mot staten Israel och kriget i Gaza har varit central. Att bilden har publicerats i detta sammanhang hindrar dock inte att den samtidigt kan vara ett uttryck för missaktning av judar.

I sammanhanget är det av betydelse att yttranden ibland samtidigt kan vara både antisionistiska och antisemitiska. Att antisionism och kritik mot Israel kan ha stått i fokus kan således inte utesluta att ett budskap samtidigt kan vara antisemitiskt. Gränsen mellan antisionism och antisemitism är inte skarp utan de kan ibland vara överlappande. Till skillnad från bilderna i åtalspunkterna 1–2 är den aktuella bilden tydligare riktad direkt mot judar och den är tydligt nedsättande för folkgruppen judar. Eftersom bilden inte kan ses som saklig kritik utan går klart utöver gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion måste den – även med hänsyn tagen till det sammanhang den publicerats i – bedömas tydligt uttrycka missaktning för folkgruppen judar, med syftning på ras, etniskt ursprung och trosbekännelse. Att hyenan bär en armbindel med den amerikanska flaggan och att det finns en palestinsk flagga på bilden förändrar inte denna bedömning. Vid sin bedömning har hovrätten beaktat reglerna om yttrande-frihet i regeringsformen och artikel 10 i Europakonventionen.

Gällande de övriga bilderna instämde hovrätten i tingsrättens bedömning att bilderna objektivt sett inte utgör hets mot folkgruppen judar och att åtalet i dessa delar därför skulle ogillas.

Grunderna för min inställning

Enligt 16 kap. 8 § första stycket brottsbalken i dess lydelse före den 1 juli 2024 döms den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, etniskt ursprung eller trosbekännelse för *hets mot folkgrupp* till fängelse i högst två år.

Med missaktning avses förtal och smädelser men även andra kränkande omdömen, såsom förlöjliganden av den aktuella gruppen. Även indirekta uttryck för missaktning omfattas. Utanför det straffbara området faller meddelanden som kan ses som saklig kritik. Enligt förarbetena kommer straffansvar i fråga endast om det är fullt klart att gränsen för en saklig och vederhäftig diskussion om gruppen är överskriden. Eftersom straffbestämmelsen innebär en begränsning av yttrandefriheten ska den tolkas restriktivt. Tolkningen ska dessutom ske så att Europakonventionens krav uppfylls. (Se prop. 1970 nr 87 s. 72 f. och prop. 2001/02:59 s. 14 f., jfr bl.a. "De otillåtna märkena" NJA 1996 s. 577, "Predikan i Borgholm" NJA 2005 s. 805, "Flygbladen på skolan" NJA 2006 s. 467 och ”Kommentaren i Facebookgruppen” NJA 2020 s. 1083)

Bedömningen av om ett visst meddelande utgör hets mot folkgrupp ska ske utifrån sammanhanget och motiven för gärningen. Innehållet måste, vid en objektiv bedömning, framstå som innefattande hot mot eller uttryck för missaktning för en sådan grupp som avses i bestämmelsen. Meddelandet ska bedömas med utgångspunkt i det budskap som det förmedlar snarare än genom en textkritisk granskning av de exakta ordalagen. Centralt för prövningen är hur en mottagare har haft anledning att uppfatta innehållet. (Jfr prop. 2017/18:59 s. 41 f. och t.ex. "Flygbladen på skolan".)

Straffansvar förutsätter att meddelandet har spritts, dvs. att det har överförts till personer utanför den helt privata sfären. Spridning av rasistiska eller liknande meddelanden är således straffbelagd inte bara när det sker till allmänheten, utan även när det sker i ett begränsat sällskap, t.ex. inom en organisation. Meddelandet måste ha nått ut till fler än ett fåtal, men det är inte nödvändigt att ett större antal personer har tillgodogjort sig innehållet. Det räcker att det har gjorts tillgängligt för dem. (Se prop. 1986/87:151 s. 108 f., prop. 2001/02:59 s. 15 och "Uttalandena på bussen" NJA 1999 s. 702.)

Min bedömning

Det är klarlagt att NJ på tid och plats som anges i åtalet har spridit de i målet aktuella bilderna på ett sådant sätt som avses i straffbestämmelsen om hets mot folkgrupp.

Det torde vara allmänt känt att Davidsstjärnan är en symbol som är starkt förknippad med judar som folkgrupp.[1] Även om Davidsstjärnan även förknippas med den israeliska staten genom dess flagga är Davidsstjärnan framför allt en symbol som förenar judar som folkgrupp i alla länder oavsett medborgarskap, livsstil eller livsåskådning (ortodox eller sekulär). Davidsstjärnan har också utgjort en symbol för det judiska folket långt före det att Staten Israel grundades, vilket skedde den 14 maj 1948. Mot denna

[1] Christer Mattsson uppger i förhöret vid tingsrätten att Davidsstjärnan är en välkänd judisk symbol som genom historien använts både av judar för att manifestera sin egen identitet, men också av förövare och förtryckare för att stigmatisera judar. Angående kippan uppger han att denna är en mycket gammal och väldigt tydlig symbol för just religiösa judar.

bakgrund torde Davidsstjärnan också för en helt utomstående betraktare vara mycket starkt förknippad med judar som folkgrupp (ras).

På de bilder som omfattas av åtalet sammankopplas Davidsstjärnan med avhumaniserade, demonliknande och blodtörstiga väsen i form av ormar och en hyena samt till mord eller ätande av barn. Alla dessa attribut utgör, enligt den bevisning som presenterats i målet, klassiska antisemitiska stereotyper. Det centrala i bedömningen av hets mot folkgrupp är hur en mottagare uppfattar det aktuella meddelandet. Eftersom Davidsstjärnan är så tydligt förknippad med judar som folkgrupp måste man kunna utgå ifrån att en mottagare av dessa bilder kommer göra tolkningen att de uttrycker missaktning mot folkgruppen judar. Antecknas kan att Davidsstjärnorna på de aktuella bilderna inte efterliknar den Davidsstjärna som återfinns i Staten Israels flagga.

Det ifrågasätts inte att publiceringen av bilderna skett i en kontext där kritik mot Staten Israel och kriget i Gaza varit central. Ett meddelande måste dock (som hovrätten funnit) kunna utgöra kritik mot Staten Israel och samtidigt uttrycka en straffbar missaktning mot folkgruppen judar, det ena bör inte utesluta det andra.

Frågan som måste ställas är hur grova de antisemitiska uttrycken måste vara innan meddelanden som innehåller kritik mot Staten Israel också utgör straffbar hets mot folkgrupp. Särskilt eftersom straffbestämmelsen utgör ett undantag från yttrandefriheten som skyddas av såväl regeringsformen som Europakonventionen.

Även med beaktande av yttrandefriheten enligt regeringsformen och Europakonventionen är det min bedömning att samtliga de meddelanden som omfattas av åtalet har passerat den straffbara gränsen.

Bilden på ormen och spädbarnet under åtalspunkten 1 torde vara det tydligaste exemplet. Här är de antisemitiska stereotyperna som tydligast, Davidsstjärnan är central och bilden saknar kopplingar till Staten Israel även om det av bildtexten framgår att bilden också gäller konflikten i Gaza. Att en mottagare av den bilden uppfattar att den även uttrycker missaktning mot judar torde stå klart.

Bilden på ormen och nappflaskan under åtalspunkten 2 innehåller också de tydliga antisemitiska stereotyperna som gör att den, oavsett den kontext som den publicerats i, utgör straffbar hets mot folkgrupp.

Vad gäller bilden på hyenan under åtalspunkten 3 instämmer jag i hovrättens bedömning med det tillägget att det framförallt är den omständigheten att hyenan bär en Davidsstjärna som medför att den så tydligt förknippas med folkgruppen judar.

Jag instämmer också i hovrättens bedömning i fråga om NJs uppsåt. Det saknas enligt min uppfattning anledning att bedöma hennes uppsåt annorlunda i förhållande till de bilder som hovrätten frikänt henne för på objektiv grund.

NJ ska därför dömas för ytterligare två fall av hets mot folkgrupp enligt åtalspunkterna 1-2. Påföljden bör bestämmas till villkorlig dom i förening med ett högre antal dagsböter än vad hovrätten bestämt.

Prövningstillstånd

Enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken får prövningstillstånd meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar.

Riksåklagarens uppgift som åklagare i Högsta domstolen syftar till att få fram en enhetlig och tydlig praxis i rättsliga frågor av betydelse för åklagarverksamheten. Till ledning för vilka rättsliga områden som från åklagarsynpunkt bör prioriteras tar Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten varje år fram en gemensam lista över ett antal aktuella prejudikatfrågor. I listan för 2026 har under rubriken ”Behövs tydligare eller ändrad praxis” antecknats bl.a. följande.

> **Hets mot folkgrupp**
> Straffansvarets gränser.
> Anmälningar om hets mot folkgrupp på sociala medier är fortsatt vanligt förekommande. Domstolarnas praxis om vilka meddelanden som uttrycker straffbar missaktning varierar och inte heller åklagarnas bedömningar är enhetliga. Det finns behov av vägledning när det gäller hur misstänkta gärningar förhåller sig till yttrandefrihetens gränser som dessa framgår av regeringsformen och Europakonventionen.

Hovrätten har ansett att bilden i åtalspunkten 3 som innehåller kippa (och Davidsstjärna) tydligt riktar sig mot judar och överskrider gränsen för saklig kritik. Samtidigt har domstolen funnit att de två övriga bilderna i åtalspunkt 1 och 2, som innehåller Davidsstjärna (men inte kippa) och anspelningar på barnamord, inte gör det. Jag kan som jag redogjort för ovan inte instämma i hovrättens bedömning eftersom jag gör bedömningen att det framförallt är Davidsstjärnan i kombination med de antisemitiska stereotyperna som medför att bilderna överskrider gränsen för saklig kritik.

Av intresse i sammanhanget är att De Hoge Raad (Nederländernas Högsta domstol) i avgörande den 16 april 2024 (ECLI:HR:2024:589 Kassationsförfarande) har bedömt Davidsstjärnan på helt annat sätt än

hovrätten i den av mig nu överklagade domen (en AI-översättning av domen till Svenska bifogas[2],).

Omständigheterna i det nederländska målet var följande.

Den tilltalade deltog 2018 i en demonstration i Amsterdam för att uppmärksamma Israels behandling av palestinierna. Han hade palestinsk flagga, en keps med budskapet ”Befria Palestina” och skyltar som uppmanade till bojkott av Israel. Han visade också en bild av Israels flagga där den blå Davidsstjärnan mellan de två horisontella blå ränderna hade ersatts av en stor blå kackerlacka. Bilden tog han enligt egen uppgift fram för att provocera meningsmotståndare. Han försvarade den som konstnärlig och politisk kritik av Israels folkrättsbrott och hävdade att den avsåg staten, inte judar.

De Hoge Raad godtog underinstansens bedömning att bilden under dessa omständigheter också förmedlade att judar är kackerlackor. Davidsstjärnans betydelse som symbol för det judiska folket och den historiska framställningen av judar som skadedjur var centrala. Att bilden samtidigt kunde tolkas som Israelkritik undanröjde inte denna innebörd. Den tilltalade ansågs medvetet ha godtagit risken för en sådan tolkning. Domen för förolämpning av folkgrupp, med helt villkorliga böter om 350 euro, stod fast och ansågs förenlig med artikel 10 i Europakonventionen.

Det som jag vill att Högsta domstolen i detta mål ska pröva är hur 16 kap. 8 § brottsbalken ska tillämpas vid spridande av bilder som kombinerar klassiska judiska symboler, framförallt Davidsstjärnan, och antisemitiska stereotyper med kritik mot Staten Israel och sionismen. Eftersom det saknas tydlig vägledning i Högsta domstolen praxis är det av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen prövar mitt överklagande.

[2] Domen på originalspråk finns publicerad här:
http://deeplink.rechtspraak.nl/uitspraak?id=ECLI:NL:HR:2024:589

Bevisning m.m.

Muntlig bevisning
Förhör med den tilltalade NJ

Vittnesförhör med CM om hans kunskap och forskning kring antisemitism och sionism för att bevisa att de publicerade bilderna uttrycker missaktning mot folkgruppen judar.

Vittnesförhör med AB om NJs politiska engagemang för att bevisa att NJ insett att de publicerade bilderna uttryckte missaktning för folkgruppen judar.

Förhören åberopas genom uppspelning av tingsrättens videoupptagningar. (hänvisning godtas)

Skriftlig bevisning
1. PM (förundersökningsprotokoll s. 6) för att bevisa omständigheterna i ärendet, spridningen av bilderna samt att NJ är gärningsperson.

2. Skärmdumpar jämte kompletterande information och informationssäkring (förundersökningsprotokoll s. 8-21) för att bevisa vilka bilder NJ publicerat samt spridningen av dessa.

3. Information från Kunskapsbanken och Totalförsvarets forskningsinstitut (förundersökningsprotokoll s. 35-60) för att bevisa att de publicerade bilderna uttrycker missaktning mot folkgruppen judar.

Målet kan enligt min uppfattning avgöras på handlingarna.

Katarina Johansson Welin

My Hedström

Bilaga
AI-översättning till svenska av den nederländska domen

Kopia till:
Utvecklingscentrum
Göteborgs åklagarkammare (AM-95666-25)
Kammaråklagaren Viktor Törneke